

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Explaining the aspects of entrepreneurial university in Technical and Vocational University Area 8

A. A. Elyasi¹, M. Salehi^{1,2}, R. Uosefi²

¹Technical and Vocational Department, Faculty of Sari, Mazandaran Branch, Technical and Vocational University (TVU), Sari, Iran

²Department of Educational Management, Islamic Azad University, Sari, Iran

ABSTRACT

Received: 26 July 2020
Reviewed: 16 October 2020
Revised: 11 November 2020
Accepted: 16 November 2020

KEYWORDS:

The aspects of Entrepreneurial -
University
Third-generation University
Technical and Vocational
University

* Corresponding author
✉ drsalehi@iausari.ac.ir
☎ (+9811) 33032821

Background and Objectives: The purpose of this study is explaining the aspects of entrepreneurial University in Technical and Vocational University Area 8 (Mazandaran, Golestan, and Semnan provinces). According to the review of the research studies in the past including Ataiee et al. (2017), the researchers in the present study concluded that applying the criteria of the entrepreneurial universities in the organizational and educational chart of universities will result in the development of the power of innovation and creativity of students and graduates to perform entrepreneurial activities; Mahdi (2015) believes that the establishment and effectiveness of the entrepreneurial university is not possible without the systematic development of entrepreneurship education and effective training of students, professors, managers and staff of the university system and strengthening the entrepreneurial characteristics of the university's human resources. Bahayani (2015) believes that the following four elements should be considered for entrepreneurship in universities: organizational structure and management style, education and research, government facilities for entrepreneurial activities, entrepreneurial culture. Also, Naderi et al. (2014) emphasizes the entrepreneurial capabilities of students in terms of independence, internal control, motivation, success, risk-taking and creativity in different stages of higher education and by presenting a model with six different dimensions, they intend to take into account the dimensions and components of the entrepreneurial university within the technical and vocational university, which is the only university in charge of higher technical and vocational education in the country, and technical and vocational colleges, as the sub-units of this university, have a history of more than 40 years of educational activity and are among the first centers of higher education in the country. In fact, by determining the dimensions and components of the entrepreneurial university, it is possible to find out whether we have achieved our desired goals or not?

Methods: This research is applied in terms of purpose and descriptive in terms of method. The statistical population in this study is comprised of 448 individuals selected from all heads, deputies, official managers or expert officials and department heads of the technical and vocational colleges and institutes in district 8 (in Mazandaran, Golestan, and Semnan provinces). 207 individuals were chosen through applying stratified random sampling and Cochran formula. To collect data, a researcher-made questionnaire with 95 items was used. The validity and reliability of the research tools were confirmed. To analyze the data, exploratory and confirmatory factor analysis tests were applied.

Findings: The research findings have indicated that the entrepreneurial university in the technical and vocational university includes 6 aspects: educational and research aspects, structural and organizational aspects, human resources, social and cultural aspects, economic and financial aspects, information and communication technology, and 18 components: (educational and research), (structural, prespective, mission, strategy, management and leadership), (professors, staff, university students and graduates), (social and cultural), (economic, financial, facilities, equipment and research contracts) and (infrastructure, offices, centres and companies).

Conclusion: From the findings, it can be concluded that in addition to identifying the dimensions and components of the entrepreneurial university, the structural and organizational aspect with the load factor of 0.950 has the most influence and the social and cultural aspect with the load factor of 0.874 has the least influence.

NUMBER OF REFERENCES

27

NUMBER OF FIGURES

0

NUMBER OF TABLES

8

مقاله پژوهشی

تبیین ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ (مازندران، گلستان و سمنان)

علی اصغر الیاسی^۱، محمد صالحی^{۲*}، رضا یوسفی^۲^۱ گروه فنی و حرفه‌ای، دانشکده ساری، دانشگاه فنی و حرفه‌ای استان مازندران، ساری، ایران^۲ گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: هدف این پژوهش، تبیین ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ (استان‌های مازندران، گلستان و سمنان) می‌باشد. پژوهشگر در پژوهش حاضر با توجه به بررسی پژوهش‌ها و مطالعات گذشته از جمله عطایی و همکاران (۱۳۹۶) که به این نتیجه رسیدند که به کارگیری شاخص‌های دانشگاه‌های کارآفرین در چارت سازمانی و آموزشی دانشگاه‌ها باعث توسعه نیروی نوآوری و خلاقیت دانشجویان و دانش‌آموختگان جهت انجام فعالیت‌های کارآفرینی خواهد شد؛ مهدی (۱۳۹۴) که معتقد است، شکل‌گیری و اثربخشی دانشگاه کارآفرین، بدون توسعه نظام‌مند آموزش کارآفرینی و مهارت‌آموزی مؤثر دانشجویان، استادان، مدیران و کارکنان نظام دانشگاهی و تقویت ویژگی‌های کارآفرینی منابع انسانی دانشگاه، امکان‌پذیر نیست؛ بهایانی (۱۳۹۴) بر این باور است که برای کارآفرین شدن دانشگاه‌ها چهار عنصر زیر باید مورد توجه قرار گیرند: ساختار سازمانی و سبک مدیریت، آموزش و پژوهش، تسهیلات دولت از فعالیت‌های کارآفرینی، فرهنگ کارآفرینانه. همچنین نادری و همکاران (۱۳۹۳) در نتیجه تحقیق خود بر قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان در زمینه استقلال طلبی، کنترل درونی، انگیزه، توفیق طلبی، ریسک‌پذیری و خلاقیت در مقاطع مختلف آموزش عالی تأکید دارد و با ارائه یک مدل با ابعاد مختلف شش‌گانه، قصد دارد ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه کارآفرین را در دانشگاه فنی و حرفه‌ای که تنها دانشگاه متولی آموزش عالی فنی و حرفه‌ای در کشور می‌باشد و دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای بعنوان واحدهای زیر مجموعه این دانشگاه، سابقه بیش از ۴۰ سال فعالیت آموزشی داشته و از اولین مراکز آموزش عالی کشور هستند، بررسی و احصا نماید. با تعیین ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه کارآفرین است که می‌توان دریافت که به اهداف مدنظر دست یافته‌ایم یا خیر؟

تاریخ دریافت: ۵ مرداد ۱۳۹۹

تاریخ داوری: ۲۵ مهر ۱۳۹۹

تاریخ اصلاح: ۲۱ آبان ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۲۶ آبان ۱۳۹۹

واژگان کلیدی:

ابعاد دانشگاه کارآفرین

دانشگاه نسل سوم

دانشگاه فنی و حرفه‌ای

* نویسنده مسئول

drsalehi@iausari.ac.ir

۰۱۱-۳۳۰۳۲۸۲۰

روش‌ها: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه رؤساء، معاونین، روسای ادارات یا کارشناس مسئولان و مدیران گروه دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ (استان‌های مازندران، گلستان و سمنان) به تعداد ۴۴۸ نفر تشکیل می‌دهند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و بر اساس فرمول کوکران تعداد ۲۰۷ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته با ۹۵ سؤال استفاده شده‌است. روایی و پایایی ابزار مورد تأیید قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تاییدی استفاده شده‌است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که؛ دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ دارای شش بعد «آموزشی و پژوهشی»، «ساختاری و تشکیلاتی»، «منابع انسانی»، «فرهنگی و اجتماعی»، «اقتصادی و مالی» و «فناوری اطلاعات و ارتباطات» و هجده مؤلفه (آموزشی و پژوهشی)، (ساختاری، چشم‌انداز، ماموریت و استراتژی و مدیریت و رهبری)، (اساتید، کارکنان، دانشجویان و دانش‌آموختگان)، (فرهنگی و اجتماعی)، (اقتصادی، مالی، امکانات و تجهیزات و قراردادهای پژوهشی) و (زیرساخت، دفترها و مراکز و شرکت‌ها) می‌باشد.

نتیجه‌گیری: از یافته‌ها می‌توان نتیجه‌گیری کرد علاوه بر شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه کارآفرین؛ بعد ساختاری و تشکیلاتی با بارعاملی ۰/۹۵۰ دارای بیشترین تأثیر و بعد فرهنگی و اجتماعی با بارعاملی ۰/۸۷۴ دارای کمترین تأثیر است.

مقدمه

در دو دهه اخیر کارآفرینی به موضوعی اجتماعی - اقتصادی و همچنین تحقیقاتی مهم در جهان تبدیل شده است. در دنیای امروز ایجاد مشاغل نوین برای ادامه حیات و پویایی اقتصاد کشورها بسیار ضروری است. یکی از دلایل اهمیت کارآفرینی این است که به افزایش کارایی اقتصادی منجر می‌شود، نوآوری را به بازار کار تولید می‌آورد، مشاغل جدید ایجاد می‌کند و وضعیت اشتغال را بهبود می‌بخشد [۱]. از این رو ست که اکثر فعالان و صاحب‌نظران حوزه اقتصاد اعتقاد دارند که کارآفرینی یا تولید دانش محور راه اصلی بقا در اقتصاد جهانی در سال‌های پیش رو است.

از سویی دیگر اهداف و نقش آموزش عالی در کشور تربیت نیروی متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج و ارتقای دانش، گسترش تحقیق و فراهم نمودن زمینه مساعد برای توسعه کشور است. دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی نه تنها به دلیل تربیت نیروی انسانی متخصص بلکه به جهت گسترش مرزهای دانش و از دیدگاه‌های رشد شخصی، ملی و بین‌المللی مورد توجه هستند. اهمیت آموزش عالی با کیفیت بالا در رشد و توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور بر هیچکس پوشیده نیست، با این حال گزارش و اسناد موجود نشان می‌دهد که دانشگاه‌های کشور (دولتی و غیر دولتی) با بحران‌ها و چالش‌های درونی و بیرونی متعددی مواجه می‌باشند.

نکته دیگر اینکه امروزه شاهد هستیم بسیاری از دانش‌آموختگان دانشگاه‌های کشور سطح قابل قبولی از دانش تخصصی رشته تحصیلی خود را فرا گرفته‌اند و ذخیره دانش خوبی دارند؛ اما نمی‌توانند از این ذخیره دانش استفاده کنند و شمار قابل توجهی از آنان نیز از توانمندی‌ها و مهارت‌های لازم برای بهبود زندگی خود و دیگران برخوردار نیستند. اقتصاد کشور نیز تمهیدات لازم را برای جذب نیروهای متخصص توانمند در نظر نگرفته است.

با در نظر گرفتن دو پیش فرض مطرح شده و با توجه به رسالت و تعهداتی که دانشگاه نسبت به جامعه دارد؛ یعنی باید از یک سو بر بقا و اثر بخشی خود تلاش کند و از سوی دیگر با توجه به نقشی که در جامعه به‌عنوان الگوی سایر سازمان‌ها و در جهت ایجاد بستری مناسب برای اثر بخش کردن سازمان‌های دیگر برنامه‌ریزی کند تا به شیوه‌های جدید و کارآمد بتواند با ارائه محصولات و خدمات خود به جامعه، نتیجه ارزشمندی را به‌بار آورد؛ ایجاد تحولات بنیادین در ساختار و مدیریت دانشگاهی را ضروری و حیاتی نموده است [۴].

صاحب‌نظران و اندیشمندان حوزه آموزش عالی، کارآفرینی را شرط بقا و توسعه دانشگاه‌ها به‌شمار می‌آورند. سیاست کلان کشور و طرح نظام ملی نوآوری نیز توجه به کارآفرینی را در زمان تدوین برنامه سوم توسعه به‌ویژه در سطح چند وزارتخانه مطلع ساخته است؛ بنابراین لازم است دانشگاه‌ها کارآفرین شوند تا ضمن بقا و توسعه خود، تأثیر قوی و مثبت بر توسعه ملی و منطقه‌ای داشته باشند و در رقابت‌های بین‌المللی نیز پیروز شوند.

دانشگاه کارآفرین به‌عنوان نسل سوم دانشگاه‌ها شناخته می‌شود. چرا که ابتدا دانشگاه‌ها آموزش محور بودند که آنها را دانشگاه نسل اول می‌نامند. هدف این دانشگاه‌ها، آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص بود. پس از آن انقلاب آکادمیک نخست در اواخر قرن ۱۹ در کشور آلمان روی داد که طی آن دانشگاه‌های پژوهش محور به‌عنوان نسل دوم دانشگاه‌ها معرفی شدند.

این دانشگاه‌ها در پژوهش و تولید علم نقش داشتند. پس انقلاب آکادمیک دوم نیمه دوم قرن بیستم اتفاق افتاد که طی آن دانشگاه‌های کارآفرین به‌عنوان نسل سوم با هدف نیروی انسانی کارآفرین و ارتباط با صنعت پا به عرصه ظهور گذاشتند. دانشگاه کارآفرین، دانشگاهی است که اهداف توسعه ملی و منطقه‌ای را تکمیل می‌نماید و نقش عمده‌ای در این فرآیند بازی می‌کند. از این رو دانشگاه دیگر فقط به تولید سرمایه انسانی و نیروی کار آماده برای ورود به صنعت نمی‌باشد؛ بلکه به دانشگاهی با اهداف استراتژیک که خود را به‌عنوان جزئی از موتور مهم برای توسعه فناوری پایدار و رشد اقتصادی تبدیل می‌کند. اما در کشور ما اغلب دانشگاه‌ها در نسل دوم دانشگاهی یعنی دانشگاه پژوهش محور قرار دارند و فعالیت چندانی در راستای تجاری‌سازی یافته‌های پژوهش‌ها، تربیت افراد کارآفرین و تبدیل شدن به نسل سوم دانشگاه‌ها یعنی دانشگاه‌های کارآفرین ندارند. فعالیت‌های تجاری‌سازی دانشگاه‌های داخل، اغلب در حد ایجاد پارک‌های علم و فناوری محدود شده‌است که خروجی چندانی به بازار کسب و کار ارائه نمی‌دهند [۳].

پژوهشگر در پژوهش حاضر با توجه به موضوعات مطرح شده در خصوص نقش دانشگاه کارآفرین در توسعه ملی و منطقه‌ای، با ارائه یک مدل با ابعاد مختلف شش‌گانه و با هدف تبیین شاخص‌ها و ویژگی‌های دانشگاه‌های کارآفرین و مقوله کارآفرینی دانشگاهی قصد دارد ابعاد دانشگاه کارآفرین را در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای بررسی و احصا نماید. به‌عبارت دیگر با تعیین ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه کارآفرین، در خواهیم یافت به اهداف مدنظر دست یافته‌ایم یا خیر؟ دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای تنها دانشگاه متولی آموزش عالی فنی‌وحرفه‌ای در کشور است و دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی‌وحرفه‌ای به‌عنوان واحدهای زیر مجموعه این دانشگاه، سابقه بیش از ۴۰ سال فعالیت آموزشی داشته و از اولین مراکز آموزش عالی کشور هستند که در تداوم مسیر تحصیلی دوره متوسطه فنی‌وحرفه‌ای (هنرستان‌های فنی، کشاورزی، حرفه‌ای، تربیت بدنی و کاردانش) فعالیت داشته‌اند؛ اما تأسیس این دانشگاه و تفکیک آن از وزارت آموزش و پرورش به سال ۲۰۱۱ برمی‌گردد. لازم به ذکر است که این دانشگاه از مزیت‌هایی از جمله: ۱- برخورداری از شبکه گسترده از دانشکده‌ها و آموزشکده‌ها (۱۷۳ مرکز فعال) ۲- برخورداری از برند معتبر آموزش فنی‌وحرفه‌ای با قدمت پنجاه ساله (انستیتوهای تکنولوژی، مدارس عالی فنی، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های فنی‌وحرفه‌ای) ۳- برخورداری از فضاهای گسترده آموزشی، کارگاهی و کشاورزی ۴- برخورداری از شبکه گسترده مربیان و مدرسان خبره ۵- ورودی‌های پیوسته برای دانشگاه (دانش‌آموزان هنرستان و کاردانش) ۶- برنامه درسی مبتنی بر تحلیل شغلی و توانمندی‌ها ۷- محیط آموزشی (فضای کالبدی، محیط کار) ۸- ارزشیابی (اطمینان از توانمندی‌های حرفه‌ای) ۹- خروجی سیستم: نیروی کاری جامعه ۱۰- اشتغال یافتن رقمی حدود ۸۰-۷۰ درصد از دانش‌آموختگان؛ برخوردار است [۸]. بنابراین با عنایت به موارد مطرح شده، پژوهش حاضر به دنبال سوال‌های زیر است:

- ۱- ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟
- ۲- مولفه‌های بعد آموزشی و پژوهشی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟

رسمی و کلاسی نباشد. ۲- پژوهش عبارت است از کشف، تفسیر، حفظ و نشر دانش، توسعه تفکر علمی و فلسفی و کاربردهای گوناگون پیشرفت‌های علمی در عمل. آموزش عالی نقش اول را در امر پژوهش ایفا می‌کند و درصد قابل توجهی از فعالیت‌های پژوهشی امروزه در دانشگاه‌ها انجام می‌شود. دانشگاه‌ها بایستی در پژوهش‌های بنیادی و کاربردی پیشرو بوده و سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی بنمایند. ۳- ارائه خدمات عمومی: باید گفت این خدمات را که شامل خدمات درمانی، مشاوره‌ای و تخصصی است، دانشگاه‌ها پیوسته به جامعه عرضه می‌دارند. از آنجا که دانشگاه‌ها به‌صورت کانونی از متخصصان کشور به‌شمار می‌آیند و توانایی عرضه خدمات مشاوره‌ای را در تمامی زمینه‌های علمی، صنعتی، کشاورزی و علوم انسانی و اجتماعی دارا می‌باشند؛ امروزه به‌عنوان مرکزی که تولیدکننده خدمات خاص و تخصصی است شهرت یافته‌اند. استادان دانشگاه به‌عنوان افراد صاحب‌نظر و متخصص قادرند برای بسیاری از مسائل جامعه پاسخ مناسبی ارائه دهند و بخش عمده‌ای از مشکلات و تنگناهای کشور را حل و فصل نمایند.

موضوع سوم آموزش و کارآفرینی است که آموزش کارآفرینی یکی از مؤثرترین شیوه‌ها برای تسهیل انتقال جمعیت فارغ‌التحصیلان به بازار کار است. مطالعات در اروپا در این باره نشان داده است که چنین آموزش‌هایی توانسته است افراد را مسئولیت پذیرتر به بار آورد و آن‌ها را تبدیل به کارآفرین یا متفکران حوزه کارآفرینی کند و به‌طور موفقیت‌آمیزی در چالش‌های کسب و کار، موفق و خطر پذیر کند. در نتیجه نرخ بیکاری و شکست کسب و کارها کمتر شده‌است. در حال حاضر نیز دانشکده‌ها و دانشگاه‌های بسیاری از کشورهای دنیا دوره‌های آموزش کارآفرینی را در برنامه‌های آموزشی خود گنجانده‌اند. نکته قابل توجه این است که آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها باید شامل این اهداف باشد: آشناسازی دانشجویان با مفاهیم کارآفرینی و کسب و کار؛ ایجاد فرهنگ و روحیه کارآفرینی؛ معرفی الگوهای موفق کارآفرینی؛ انتقال دانش و مهارت‌های خاص کارآفرینی، روش‌های راه اندازی شرکت‌های جدید مبتنی بر دانش؛ کارگاه‌های آموزشی در زمینه خلاقیت؛ مذاکره، اخلاق کسب و کار؛ کسب دانش مربوط به کارآفرینی؛ القای مخاطره‌پذیری در فنون تحلیلی و تقویت نگرش‌ها در جهت پذیرش تغییر [۸].

اما مطابق تاریخچه آموزش عالی، سیر تحول در رسالت دانشگاه‌ها بدین شرح است: رسالت اول دانشگاه‌ها (نسل اول): آموزش در سطح عالی اولین رسالت دانشگاه‌ها بوده است، از زمانی که دانشگاه‌ها ایجاد شده‌اند به امر آموزش و یادگیری پرداخته‌اند. این دانشگاه‌ها به دانشگاه‌های «هامبولتی» معروفند. هدف و وظیفه این دانشگاه، ارائه آموزش و صدور مدرک تحصیلی به‌منظور توسعه کمی بوده و فقط به تربیت نیروهای مجرب آموزش دیده پرداخته است. عموماً فارغ‌التحصیلان آن برای امر تدریس مراکز علمی، اشغال پست‌های مدیریتی در حکومت و صنعت آماده می‌شوند. رسالت دوم دانشگاه‌ها (نسل دوم): رسالت دوم دانشگاه‌ها در پی تحولات اجتماعی و اقتصادی دستخوش تغییر شد، آموزش به تنهایی پاسخگوی نیاز جامعه نبود؛ لذا نقش دانشگاه‌ها در توسعه اجتماعی و اقتصادی سبب ارتباط بین آموزش و پژوهش و کاربرد علم در صنعت شد. تا اوایل قرن نوزدهم میلادی، دانشگاه تنها نقش آموزش را به عهده داشت که با تغییر شرایط جهانی و نیازهای جوامع نقش و کارکرد

۳- مولفه‌های بعد ساختاری و تشکیلاتی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟

۴- مولفه‌های بعد منابع انسانی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟

۵- مولفه‌های بعد فرهنگی و اجتماعی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟

۶- مولفه‌های بعد اقتصادی و مالی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟

۷- مولفه‌های بعد فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟

قبل از بررسی پیشینه‌های مربوط به دانشگاه کارآفرین لازم است برخی از اصطلاحات مربوطه توضیح داده شود. اولین موضوع فرایند کارآفرینی است. مطابق نظر صاحب‌نظران، کارآفرینی واژه‌ای است بین رشته‌ای که از دیدگاه‌های متفاوت علمی مورد مطالعه قرار گرفته است. کارآفرینی یکی از واژه‌هایی است که تعریف واحدی بر آن وجود ندارد که از سویی نشان‌دهنده گستردگی و اهمیت موضوع است و از سوی دیگر نشان‌دهنده پویایی موضوع است که زمینه ارائه تئوری‌ها و نظریات متفاوتی را فراهم می‌آورد. بسیاری از محققان براین باورند که کارآفرینی موتور محرکه توسعه کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه است و به سه دلیل مهم تولید ثروت، توسعه تکنولوژی و اشتغال مولد به کارآفرینی روی آورده‌اند [۵]. در واقع کارآفرینی عبارت است از فرایند نوآوری و بهره‌گیری از فرصت‌ها، با تلاش و پشتکار بسیار و همراه با پذیرش ریسک‌های مالی، روانی و اجتماعی که با انگیزه کسب سود مالی، توفیق طلبی، رضایت شخصی و استقلال صورت پذیرد [۶]. جاذبه اصلی کارآفرینی چه در بعد فردی و چه در بعد سازمانی آن بی‌حدبودن نوآوری است. نوآوری فرایندی است پایان ناپذیر؛ زیرا نمی‌توان برای تولید علم حد و مرزی قائل گردید. در اقتصاد مبتنی بر دانش، نوآوران و صاحبان فکر سرمایه‌های اصلی شرکت‌های تولیدی و کارآفرین هستند [۶]. براساس مدل دیده‌بان جهانی (GEM)، کارآفرینی سه حوزه کلیدی دارد: ۱- نگرش‌ها: به طور عمده مربوط به ادارات کارآفرینانه مانند: درک قابلیت کارآفرینانه، درک فرصت‌های کارآفرینانه، ترس از شکست و قصد کارآفرینانه ۲- فعالیت‌های کارآفرینانه: از جمله فعالیت‌های کارآفرینانه نوپا و اجباری (فرصت‌گرا) ۳- روحیه توسعه کارآفرینانه: روحیه توسعه کارآفرینان شامل رشد کسب و کار، اشتغال‌زایی، فعالیت‌های کارآفرینانه بین‌المللی [۷].

موضوع دوم اهداف و وظایف آموزش عالی است. در این باره باید گفت: انتظار جامعه از توسعه نظام آموزش عالی، دستیابی به سه هدف عمده می‌باشد: آموزش، پژوهش و ارائه خدمات عمومی به جامعه. ۱- آموزش: عبارت است از تحولی که از طریق یادگیری در انسان به‌وجود می‌آید و ضمن تأثیر بر کیفیت فرد، توانایی‌های وی را توسعه می‌بخشد. آموزش عالی به دو صورت در جوانان تحول به‌وجود می‌آورد. ابتدا آنکه با رفتن به کلاس درس و آموزش‌های پی در پی سطح علمی دانشجویان ارتقا می‌یابد و این بخشی از رسالت آموزش عالی است. بخش دیگر محیط دانشگاهی است که می‌تواند منشأ آموزش‌های غیررسمی باشد، که بعضاً ممکن است اهمیت و کارایی آن کمتر از آموزش‌های

توجه به ارتباط مستمر با دانشگاه کارآفرین، می‌تواند نیازهای تخصصی خود را به نحوی مطلوب تأمین کرده و نیروهای متخصص مورد نیاز خود را به گونه‌ای مناسب به‌دست آورد و نیز با انجام طرح‌های پژوهشی خود در قالب همکاری با دانشگاه، قادر به روز آمد کردن علم و تخصص و تکنولوژی خود باشد [۱۳].

درباره نقش دانشگاه کارآفرین در توسعه ملی نیز می‌توان گفت: رسیدن به توسعه ملی از برنامه‌ها و اهداف کلیه کشورهای در حال توسعه می‌باشد، برای رسیدن به این امر مهم ناگزیر به استفاده از توانمندی‌های درونی (مدیریت، نیروی انسانی، اطلاعات، امکانات) با الگوهای علمی در اقتصاد مبتنی بر دانش می‌باشیم. اقتصاد نوظهوری که تأکید آن بر صنایع کوچک با درآمدزایی بسیار می‌باشد. صنعت و دانشگاه کارآفرین، مرتبط و هماهنگ با هم از ابزارهای رسیدن به این هدف می‌باشد. بدین صورت که دانشگاه کارآفرین با خلق و پرورش افراد کارآفرین (مدیر کارآفرین و نیروی انسانی کارآفرین) و با ابداع روش‌ها و طرح‌های جدید و با از میان برداشتن موانع و مشکلاتی که در ارتباط با صنعت وجود دارد منجر به تأسیس و راه اندازی صنایع کوچک و رشد بالندگی و توسعه آنها می‌شود. با توجه به اینکه رسالت صنعت، تولید محصولات و ارائه خدمات مورد نیاز جامعه و ایجاد ثروت و اشتغال است؛ لذا این امر توسعه اقتصادی را به همراه دارد. همچنین با مطالعاتی که روی کشورهای توسعه یافته صورت گرفته به این نتیجه رسیده‌اند که توسعه اقتصادی این کشورها، مهم‌ترین رکن برای دستیابی به توسعه ملی آنها است [۱۳]. پس از ارائه اصطلاحات و موضوعات مربوط به آموزش عالی، کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین، لازم است پیشینه‌ای از پژوهش‌هایی که در سال‌های اخیر در این زمینه صورت گرفته مطرح شود که در ادامه به آن اشاره می‌شود:

عابدی و همکاران در پژوهشی به بررسی دیدگاه مدرسان در زمینه میزان اهمیت هریک از مؤلفه‌ها برای ایجاد دانشگاه کارآفرین کشاورزی و منابع طبیعی پرداخته و اشاره نموده‌اند که لازمه بهبود وضعیت اشتغال در بین دانش آموختگان کشاورزی، کارآفرین شدن دانشگاه‌ها و دانشکده‌های ارائه دهنده این آموزش‌هاست [۱۴].

مهدی در پژوهش خود اشاره دارد که دانشگاه کارآفرین به‌عنوان نسل سوم دانشگاهی می‌تواند به‌عنوان راهبردی برای مدیریت دانش علمی دانشگاه‌ها و سرریز دانش انباشتی دانشگاه‌ها عمل کند. در این مطالعه با معرفی دانشگاه کارآفرین، شیوه مدیریت دانش علمی در این نوع دانشگاه و بهره‌برداری از دانش علمی برای شناخت و حل مسائل اجتماعی - اقتصادی بررسی و ارائه شده‌است [۱۵].

کوهزادی و همکاران در تحقیق خود به بررسی جایگاه استراتژیک دانشگاه کارآفرین در مدل مدیریت دانش پرداخته‌اند، این تحقیق براساس مدیریت کاربردی و براساس شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی و از شاخه پیمایشی است [۱۱].

حمیدیا و نبوی در پژوهش و مطالعه خود مروری بر ادبیات اقتصاد دانش بنیان و دانشگاه کارآفرین، ارتباط وثیق و کلیدی این دو رویکرد که یکی در سطح کلان کشورها و دیگری در سازمان یا نهاد متناسب با ساختار اقتصادی است مورد بررسی و کنکاش قرار داده‌اند [۱۲].

پژوهش نیز به آن افزوده شد. به‌طور سنتی، پژوهش در دانشگاه، امری بنیادی، خاتمه ناپذیر و مستقل می‌باشد. اهمیت خاتمه ناپذیر بودن پژوهش در دانشگاه‌ها به اندازه‌ای است که انتشار کتب و تألیفات، هنوز هم از معیارهای اصلی موفقیت خواننده می‌شود. رسالت سوم دانشگاه‌ها (نسل سوم): با ادامه تغییرات و تشدید رقابت جهانی و نیز ظهور اقتصاد مبتنی بر دانش و تبدیل دانش به مزیت رقابتی، دانشگاه‌ها تکامل یافته و دانشگاه نسل سوم یا کارآفرین شکل گرفت. در واقع این چنین می‌توان پنداشت که نقاط شروع زیادی در سطح جهانی و میان کشورهای مختلف وجود دارد؛ ولی تک جاده موجود برای رسیدن به توسعه صنعتی و اقتصادی، همانا پدیده دانشگاه کارآفرین است. مفهوم دانشگاه کارآفرین ساختار و عملکرد دانشگاهی را مجسم می‌کند که از طریق هماهنگی با توسعه اقتصادی با مأموریت‌های پژوهش و آموزش، تجدید نظر شده‌است. در واقع وظیفه کارآفرینی در مورد دانشگاه به انتقال تجاری دانش و تکنولوژی نشأت گرفته از دانشگاه، اشاره دارد [۹].

طبق تعریف، دانشگاه کارآفرین نقش‌های سنتی یک دانشگاه را در جامعه به‌عنوان یک نهاد تولیدکننده دانش، از طریق تحقیقات بنیادی و کاربردی، فناوری و عامل انتقال دانش، نوآوری و حمایت از توسعه اقتصادی مجدداً تعریف می‌کند. در حقیقت، ظهور دانشگاه کارآفرین پاسخی به اهمیت روزافزون دانش در نظام ملی و ناحیه‌ای نوآوری و شناخت جدید از دانشگاه است؛ یعنی نهادی که عامل انتقال دانش و فناوری و منبع اختراعات خلاقانه به‌شمار می‌رود و از لحاظ اقتصادی باصرفه است [۱۰]. در واقع دانشگاه کارآفرین از دو جنبه تأثیرگذار است: نخست از جنبه درونی دانشگاه‌ها و تحول و تکاملی که برای ایجاد فضای کارآفرینی در آن به‌وجود می‌آید و دوم از جنبه بیرونی و تأثیری که در محیط بیرون از جو آکادمیک دانشگاه می‌گذارد تا نظام نوآوری مبتنی بر دانایی در آن تحقق یابد. امروزه یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های آموزش عالی بهره‌گیری فارغ‌التحصیلان از دانش کارآمد یا کارآفرینی است و با بهره‌گیری از توان فارغ‌التحصیلان به همراه برنامه‌ریزی‌های مناسب می‌توان در حل معضل بیکاری گام‌های مؤثری برداشت [۱۱]. در تعاریف ارائه شده برای دانشگاه کارآفرین، به‌طور آشکار یا ضمنی، تجاری‌سازی فعالیت‌های علمی، ایجاد درآمد برای دانشگاه از طریق راه اندازی کسب و کار، تربیت نیروی کارآفرین و ارزش خدمت به جامعه تأکید شده است. یک چارچوب مفهومی تعاریف دانشگاه کارآفرین را می‌توان به دو بخش عوامل رسمی و غیررسمی دسته بندی کرد: عوامل رسمی شامل مدیریت و ساختار سازمانی دانشگاه، حمایت‌های لازم برای راه اندازی کسب و کار و همچنین وجود برنامه‌های آموزش کارآفرینی و عوامل غیر رسمی عبارتند از: نگرش‌های دانشگاهیان به کارآفرینی، مقبولیت موضوع کارآفرینی در بین دانشگاهیان و نظام‌های پاداش‌دهی برای موفقیت‌ها [۱۲].

اما موضوع مهم در این رابطه، ارتباط دوسویه دانشگاه کارآفرین و صنعت است که می‌تواند منافع متقابلی برای هر دو در برداشته باشد. از یکسو توان پاسخگویی دانشگاه‌ها را به نیازهای اقتصادی و گاه اجتماعی جامع برطرف کرده و از این راه جامعه را در دست‌یابی به توسعه اقتصادی یاری می‌کند و نیز دانشگاه از تجربه‌های صنعت در آموزش‌های خود بهره می‌گیرد و علم و عمل را در هم می‌آمیزد تا نتیجه بهتری حاصل آید و از سوی دیگر صنعت نیز با

کسب و کار و تحصیلات عالی و همچنین کارآفرینی و دانشگاه‌های کارآفرین، از نقش دانشگاه در توسعه کارآفرینی بسیار کم نوشته شده است [۲۲].

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است که با رویکرد آمیخته اکتشافی؛ از کیفی به کمی انجام شد. در بخش کمی از روش توصیفی از نوع پیمایشی استفاده شد که در سه مرحله انجام پذیرفت: ۱- مرحله اول کیفی، پژوهشگر با مطالعه عمیق منابع (شامل کتب علمی و مقالات مرتبط) و مصاحبه با صاحب‌نظران، ابعاد اساسی دانشگاه کارآفرین را گردآوری کرد. ۲- در مرحله دوم، ابعاد و شاخص‌هایی که در مرحله کیفی به دست آمدند، در معرض قضاوت جامعه آماری قرار داده شد و اهمیت آنها از طریق بارعامی به صورت کمی مشخص شد. به این ترتیب در مرحله دوم از روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی استفاده شده است. ۳- در مرحله سوم، با استفاده از اطلاعات به دست آمده ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ تبیین شد.

جامعه آماری مورد مطالعه از دو گروه تشکیل شده است: ۱- اعضای هیأت علمی، متخصصان آموزش عالی و مدیران دانشگاه فنی و حرفه‌ای که تعداد ۲۰ نفر از آنان مورد شناسایی قرار گرفته و در بخش کیفی از نظرات برخی از آنان استفاده شد. ۲- رؤسا، معاونین، روسای ادارات، کارشناس مسئولان و مدیران گروه دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ (استان‌های مازندران، گلستان و سمنان)، به تعداد ۴۴۸ نفر که در بخش کمی از نظرات آنان بهره‌گیری شده است.

جهت تعیین نمونه آماری، نخست در بخش کیفی با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و با در نظر گرفتن قانون اشباع، تعداد ۱۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. سپس در بخش کمی، براساس فرمول کوکران در سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای اندازه‌گیری ۵٪ $\alpha = 5\%$ ، تعداد ۲۰۷ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. روش انتخاب نمونه‌های آماری نیز، با توجه به ماهیت موضوع و گستردگی جغرافیایی، نمونه‌گیری طبقه‌ای می‌باشد. یعنی در منطقه ۸ دانشگاه فنی و حرفه‌ای که شامل ۳ استان مازندران، گلستان و سمنان است، تعداد رؤسا، معاونین، روسای ادارات، کارشناس مسئولان و مدیران گروه به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند.

گردآوری داده‌ها در این پژوهش به دو صورت انجام گرفته است:

مرحله اول: کیفی

الف) روش اینترنت و کتابخانه‌ای: در مرحله اول و قبل از شروع پژوهش در مورد موضوع تعیین شده، پژوهشگر با مراجعه به اینترنت و سایت‌های علمی مربوط به موضوع و استفاده از مقالات و پژوهش‌های صورت گرفته و همچنین کتابخانه دانشگاه‌های مختلف به عنوان یکی از مهم‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات برای پژوهش علمی اقدام گردید، که نتیجه استفاده از این روش، انجام مطالعات نظری و تدوین ادبیات پژوهشی پیرامون موضوع پژوهش بوده است.

مهدی در پژوهش خود اشاره می‌کند که برای شکل‌گیری دانشگاه نسل سوم و بهره‌مندی از مزایا و مواهب این نسل دانشگاهی باید مهارت آموزی دانشجویان، اعضای هیأت علمی، مدیران و کارکنان نظام دانشگاهی در کانون راهبردها و سیاست‌های نهاد دانشگاه و آموزش عالی قرار گیرد. در این مقاله، با تبیین مفهوم و ویژگی‌های دانشگاه کارآفرین، جایگاه و ضرورت مهارت آموزی و آموزش کارآفرینی در این نوع دانشگاه ارائه می‌شود. براساس این تحقیق، شکل‌گیری و اثربخشی دانشگاه کارآفرین، بدون توسعه نظام مند آموزش کارآفرینی و مهارت آموزی مؤثر دانشجویان، استادان، مدیران و کارکنان نظام دانشگاهی و تقویت ویژگی‌های کارآفرینی منابع انسانی دانشگاه، امکان پذیر نیست [۱۶].

باقری و خانی در تحقیقی تلاش کردند تا جدیدترین نتایج و پیشرفت‌ها در زمینه کارآفرینی دانشگاهی مورد ارزیابی قرار گیرد تا از نتایج آن برای گسترش تمایل به کارآفرینی دانشگاهی در نظام آموزش عالی استفاده شود [۱۷].

پریس ارتیس و همکاران (Peris-Ortiz et al.) در پژوهشی نشان دادند که اهمیت فزاینده دانش در ابعاد فنی و اجتماعی دنیای امروز، ارتباط بیشتری با دانشگاه کارآفرین فراهم می‌کند [۱۸].

ونسارتن (Vanessa Ratan) در پژوهش خود با اشاره به نقش جوامع، مردم و مکان‌های دانشگاه‌های کارآفرین، می‌گوید: دانشگاه‌های کارآفرین نیاز دارند تا مردم را بر حسب اینکه آنها چگونه با یادگیری، آموزش و تدریس در مورد ایده‌های جدید و شیوه‌های کسب و کار ارتباط دارند، مدنظر قرار دهند. در اقتصاد جهانی به‌طور فزاینده‌ای این موضوع مهم است که دانشگاه‌ها به‌عنوان هدایت‌کنندگان جامعه کارآفرینی دیده شوند که به مردم محل در مرکز جوامع آموزشی کمک می‌کنند [۱۹].

گیدئون ماس و پل جونز (Gideon Moss & Paul Jones) در پژوهش خود با اشاره به عناصر مهم و حیاتی در آموزش کارآفرینی برای حمایت از تحول در توسعه اجتماعی- اقتصادی، می‌گویند: آموزش کارآفرینی باید بر بهبود توانایی‌های رهبران تمرکز کند تا کمک قابل توجهی به رشد اقتصادی - اجتماعی نماید. تمرکز خاص باید روی بهبود توانایی‌های کلی نگری و اکتشافی آنها، بهبود توانایی‌هایشان برای ایجاد نوآوری که بتواند به‌عنوان مبنایی برای توسعه بیشتر عمل کند، یادگیری هر دانشی برای به دست آوردن و سهم کردن مبنای پیوسته که پیشگام توسعه اقتصادی باشد و همچنین یادگیری نحوه حمایت از دیگر بازیگران در اکوسیستم کارآفرینی برای دستیابی به این اهداف تحولی [۲۰] انجام گیرد.

کوین آرمک کلور (Kevin R. & McClure) در پژوهش خود با استفاده از چارچوب تجزیه و تحلیلی براساس سرمایه‌داری علمی اداری و ظرفیت مدیریتی گسترده، پنج نقش انجام شده توسط مدیران اجرایی و مدیریتی در تسهیل سرمایه‌داری علمی را شناسایی کرد: ایجاد زیرساخت‌ها، ایجاد برنامه‌های جدید، ترویج کمک‌ها و افزایش مشارکت‌های مالی، ایجاد یک دیدگاه در مورد کارآفرینی و تغییر سیاست‌ها [۲۱].

دیوی تاد و همکاران (Davy Todd et al.) در مقاله خود اشاره دارند که علی‌رغم علاقه قابل توجه سیاسی و علمی به مفاهیمی مانند ستون سه گانه دولت،

۲- بخش کمی (روایی)

الف) روایی صوری: جهت تأیید روایی صوری، پرسش‌نامه‌ها در اختیار خبرگان و اساتید فن قرار گرفته و از آنان نظر خواهی شد.

ب) روایی محتوایی: جهت تأیید روایی محتوایی ابزار، پس از شناسایی و تعیین ابعاد و مؤلفه‌های مربوط به هر متغیر از طریق مطالعه ادبیات پژوهش و مصاحبه با خبرگان، پرسش‌نامه اولیه تهیه و در اختیار خبرگان قرار گرفت. براساس نظرات اصلاحی آنان اصلاحات و تعدیل‌های اولیه در ابزار ایجاد گردید. سپس با همکاری اساتید راهنما و مشاور و با نظر خبرگان، اصلاحات ثانویه برای هر ابزار اعمال و تغییرات لازم براساس نظرات آنان صورت پذیرفت و در مرحله نهایی، تحت نظر اساتید راهنما و مشاور، اصلاحات نهایی در خصوص هر ابزار انجام و به این ترتیب روایی محتوایی ابزار مورد تأیید قرار گرفت.

ج) روایی سازه: روایی سازه شامل روایی همگرا و روایی واگرا است. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، بارهای عاملی تمام شاخص‌ها بیشتر از مقدار $0/7$ هستند و ضرایب t -value برای کلیه شاخص‌ها در خارج بازه $(2/58, -2/58)$ قرار دارند؛ بنابراین تمام بارهای عاملی به احتمال $0/99$ معنی دار می‌باشند. همچنین مقادیر AVE برای کلیه مؤلفه‌ها بزرگتر از $0/5$ هستند؛ بنابراین ابزار صاحب روایی همگرا است. برای بررسی روایی واگرا با بررسی آزمون فورنل و لارکر، مشاهدات نشان می‌دهد؛ تمامی مقادیر \sqrt{AVE} از سطر و ستون خودش بزرگتر است. لذا شرط روایی واگرا نیز برقرار است. بنابراین به صورت کلی، روایی سازه برقرار می‌باشد.

پایایی: جهت سنجش پایایی ابزارها از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد که برای تمام مؤلفه‌ها، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بالاتر از $0/7$ محاسبه شد؛ لذا ابزارهای مورد استفاده دارای پایایی و روایی مناسب هستند. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آزمون‌های تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی با استفاده از نرم افزارهای SPSS20 و PLS انجام شد.

نتایج و بحث

سؤال یک: ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ کدام است؟

برای تشخیص کفایت و شرایط لازم داده‌ها برای اجرای تحلیل عاملی، از آزمون‌های تناسب کایزر-مایر-الکین و بارتلت استفاده شد که نتایج در جدول ۲ ارائه شده‌است.

نتیجه‌ای که از جدول ۲ به دست می‌آید این است که: چون مقدار آماره KMO برای همه ابعاد بیشتر از $0/7$ محاسبه شد؛ همچنین نتیجه آزمون Bartlett نشان داده که سطح معناداری برای همه متغیرها $0/05 < Sig$ محاسبه شده است؛ لذا داده‌ها کفایت و همبستگی لازم جهت اجرای تحلیل عاملی اکتشافی را دارند. درصد واریانس تبیین شده در ستون آخر نشان می‌دهد که در بعد آموزشی و پژوهشی $80/115$ ٪، ساختاری و تشکیلاتی $74/709$ ٪، منابع انسانی $79/466$ ٪، فرهنگی و اجتماعی $79/195$ ٪، اقتصادی و مالی $79/466$ ٪، و در بعد فناوری اطلاعات و ارتباطات $79/180$ ٪، از تغییرات سؤالات توسط مؤلفه‌های استخراج شده قابل تبیین هستند.

ب) روش میدانی: در مرحله دوم جهت بررسی و آزمون سؤال‌های پژوهش با استفاده از مصاحبه حضوری و مراجعه به متخصصان و صاحب‌نظران، همچنین تهیه و اجرای پرسش‌نامه‌های محقق ساخته از روش میدانی استفاده شده‌است.

مرحله دوم: کمی

پرسش‌نامه: در این مرحله پرسش‌نامه نهایی تبیین ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ انجام شد، که در مرحله کیفی با مطالعه مبانی نظری و مصاحبه با اساتید و خبرگان دانشگاه و مراکز آموزش عالی و نظر نهایی اساتید راهنما و مشاور تدوین گردید. این پرسش‌نامه دارای ۹۵ سؤال می‌باشد که در طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم) طراحی و به ترتیب از ۵ تا ۱ نمره گذاری شد که دارای سه قسمت است:

۱- معرفی ابزار و راهنمای پاسخ‌گویی به سؤالات پرسش‌نامه

۲- سؤالاتی به منظور کسب اطلاعات درباره ویژگی‌های شخصی نمونه آماری از قبیل جنسیت، سن، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، سابقه کاری و سمت

۳- متن اصلی پرسش‌نامه‌ها که پرسش‌هایی مربوط به «تبیین ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸» می‌باشد.

ابزار گردآوری داده‌ها

الف) بخش کیفی: در قسمت کیفی برای گردآوری داده‌ها از دو ابزار فیش برداری و مصاحبه نیمه ساختار یافته جهت تبیین ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی و حرفه‌ای منطقه ۸ استفاده شد.

فرایند مصاحبه

در هر جلسه مصاحبه، مصاحبه شونده‌گان با اهداف مصاحبه آشنا شدند. میانگین زمان هر مصاحبه حدود ۳۰ دقیقه بود و نکات کلیدی هر مصاحبه توسط مصاحبه‌گر یادداشت برداری شد. پس از شناسایی ابعاد از طریق مصاحبه با متخصصان، پرسش‌نامه اولیه تهیه شد و طی سه مرحله تعدیل و اصلاحات لازم در آن به عمل آمد. از طریق این پرسش‌نامه شاخص‌ها مورد بررسی، اصلاح و تأیید نهایی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که در این پژوهش براساس اطلاعات به دست آمده از طریق مصاحبه با خبرگان، ۶ بعد اساسی «آموزشی و پژوهشی»، «ساختاری و تشکیلاتی»، «منابع انسانی»، «فرهنگی و اجتماعی»، «اقتصادی و مالی» و «فناوری اطلاعات و ارتباطات» شناسایی و دسته بندی شدند.

ب) بخش کمی: در بخش کمی از یک پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شد.

روایی و پایایی ابزار

۱- بخش کیفی (روایی)

برای حصول اطمینان از روایی بخش کیفی پژوهش و به منظور اطمینان خاطر از دقیق بودن و اطمینان یافته‌ها از دیدگاه پژوهشگر، مشارکت کنندگان یا خوانندگان گزارش پژوهش، اقدامات زیر صورت گرفت:

بازبینی توسط اعضا، بررسی همکار، تجربه و سوابق اساتید راهنما و مشاور و مشارکتی بودن پژوهش.

جدول ۱: روایی و پایایی ابزارهای گردآوری داده‌ها
Table 1: Validity and reliability of data collection instruments

Combined reliability	Cronbach's alpha	AVE	Hidden variables	Row
0.941	0.921	0.760	Educational	1
0.966	0.958	0.826	Research	2
0.961	0.948	0.830	Structural	3
0.959	0.950	0.772	Prospect, mission and strategy	4
0.938	0.926	0.628	Leadership & Management	5
0.949	0.933	0.788	Professors	6
0.953	0.934	0.836	Staff	7
0.970	0.963	0.842	Students	8
0.952	0.936	0.797	Graduates	9
0.951	0.935	0.794	Cultural	10
0.936	0.908	0.785	Social	11
0.976	0.966	0.909	Economical	12
0.917	0.891	0.651	Financial	13
0.919	0.889	0.696	Equipment & possibilities	14
0.931	0.907	0.729	Research contracts	15
0.939	0.918	0.755	Infrastructure	16
0.925	0.912	0.712	Centers & offices	17
0.947	0.955	0.880	Companies	18

جدول ۲: نتایج آزمون KMO و Bartlett
Table 2: KMO and Bartlett test results

The percentage of variance explained	The agent's name is the significance of the percentage of variance, respectively	Test result	The statistics KMO & Bartlett	Dimensions
% 80.115	1- Research 2- Educational	Confirmation of the adequacy and solidarity of the data	KMO=0.932 sig=0.000	Educational and research
%74.709	1- Management and leadership 2- Prospect, mission and strategy 3- Structural	Confirmation of the adequacy and solidarity of the data	KMO=0.935 sig=0.000	Structural and organizational
% 82.461	1- graduates 2-Students 3-Staff 4-Professors	Confirmation of the adequacy and solidarity of the data	KMO=0.922 sig=0.000	Human resources
% 79.195	1-Cultural 2- Social	Confirmation of the adequacy and solidarity of the data	KMO=0.796 sig=0.000	Cultural and social
% 79.466	1-Research contracts 2-Facilities and equipment 3-Financial 4-Economical	Confirmation of the adequacy and solidarity of the data	KMO=0.918 sig=0.000	Economic and financial
%79.180	1-Infrastructure 2-Offices and centers 3-Companies	Confirmation of the adequacy and solidarity of the data	KMO=0.893 sig=0.000	Information and communication technology

مالی دارای چهار مؤلفه (اقتصادی، مالی، امکانات و تجهیزات و قراردادهای پژوهشی) و بعد فناوری اطلاعات و ارتباطات دارای سه مؤلفه (زیرساخت، دفاتر و مراکز و شرکتها) می‌باشد. این یافته با نتایج پژوهش‌های صمدی میارکلایی و صمدی میارکلایی (۱۳۹۵)، علی بهایانی (۱۳۹۴)، زالی و همکاران (۱۳۹۲)، کردنائیج و همکاران (۱۳۹۱)، یوسف و همکاران (۱۳۹۱)، بدالهی و همکاران (۱۳۹۱)، موعلی (۱۳۸۹) و کتی کیدیس و همکاران (Katie Kiddis et al.) (۲۰۱۲) که در پژوهش‌های خود به عناصری چون

بنابراین دانشگاه کارآفرین دارای شش بعد «آموزشی و پژوهشی»، «ساختاری و تشکیلاتی»، «منابع انسانی»، «فرهنگی و اجتماعی»، «اقتصادی و مالی» و «فناوری اطلاعات و ارتباطات» است. بعد آموزشی و پژوهشی نیز دارای دو مؤلفه (آموزشی و پژوهشی)، بعد ساختاری و تشکیلاتی دارای سه مؤلفه (ساختاری، چشم‌انداز، مأموریت و استراتژی و مدیریت و رهبری)، بعد منابع انسانی دارای چهار مؤلفه (اساتید، کارکنان، دانشجویان و دانش‌آموختگان)، بعد فرهنگی و اجتماعی دارای دو مؤلفه (فرهنگی و اجتماعی)، بعد اقتصادی و

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بارعاملی برای مؤلفه‌های بعد ساختاری و تشکیلاتی

Table 4: Exploratory factor analysis and factor load determination for structural and organizational dimension components

Third load factor	Secondary load factor	First load factor	Subscription ratio	Question code	No
0.913	0.079	0.256	0.830	AC1	1
0.944	0.219	0.237	0.863	AC2	2
0.865	0.283	0.186	0.722	AC3	3
0.886	0.200	0.217	0.758	AC4	4
0.945	0.194	0.223	0.885	AC5	5
0.305	0.869	0.301	0.764	AD1	6
0.176	0.894	0.201	0.860	AD2	7
0.376	0.911	0.286	0.809	AD3	8
0.353	0.917	0.275	0.814	AD4	9
0.235	0.873	0.242	0.790	AD5	10
0.266	0.926	0.276	0.860	AD6	11
0.476	0.749	0.321	0.639	AD7	12
0.197	0.221	0.736	0.748	AE1	13
0.340	0.179	0.760	0.702	AE2	14
0.210	0.298	0.747	0.703	AE3	15
0.398	0.195	0.787	0.717	AE4	16
0.324	0.471	0.801	0.611	AE5	17
0.445	0.464	0.830	0.674	AE6	18
0.353	0.493	0.829	0.652	AE7	19
0.401	0.435	0.844	0.697	AE8	20
0.403	0.470	0.788	0.592	AE9	21

اقتصادی، ساختار سازمانی، سبک مدیریت، آموزش و پژوهش، تسهیلات دولت، فرهنگ کارآفرینانه، چشم‌انداز مشترک، منابع انسانی، استقلال مالی و رهبری اشاره کرده‌اند، در یک راستا قرار دارد. در ادامه در جدول‌های ۳ الی ۸ بررسی تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بارعاملی هر یک از ابعاد و مؤلفه‌های آن انجام شد.

جدول ۳: نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بارعاملی برای مؤلفه‌های بعد آموزشی و پژوهشی

Table 3: Exploratory factor test results and factor load determination for educational and research dimension components

Secondary load factor	First load factor	Subscription ratio	Question code	No
0.884	0.409	0.769	AA1	1
0.911	0.439	0.805	AA2	2
0.867	0.227	0.805	AA3	3
0.890	0.451	0.771	AA4	4
0.804	0.225	0.700	AA5	5
0.283	0.924	0.867	AB2	6
0.347	0.924	0.850	AB3	7
0.377	0.875	0.753	AB4	8
0.374	0.917	0.843	AB5	9
0.366	0.912	0.830	AB6	10
0.269	0.901	0.820	AB7	11

جدول ۵: نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بارعاملی برای مؤلفه‌های بعد منابع انسانی

Table 5: Exploratory factor analysis and factor load determinants for human resources dimension components

Fourth load factor	Third load factor	Secondary load factor	First load factor	Subscription ratio	Question code	No
0.882	0.099	0.261	0.225	0.786	AF1	1
0.907	0.174	0.239	0.150	0.819	AF2	2
0.867	0.225	0.188	0.109	0.767	AF3	3
0.876	0.154	0.138	0.202	0.772	AF4	4
0.906	0.195	0.226	0.154	0.821	AF5	5
0.242	0.929	0.214	0.248	0.884	AG2	6
0.261	0.950	0.183	0.357	0.910	AG3	7
0.241	0.893	0.362	0.370	0.794	AG4	8
0.326	0.884	0.212	0.269	0.787	AG5	9
0.367	0.264	0.890	0.255	0.789	AH1	10
0.289	0.228	0.885	0.229	0.765	AH2	11
0.204	0.202	0.924	0.180	0.871	AH3	12
0.247	0.232	0.932	0.169	0.877	AH4	13
0.164	0.244	0.935	0.123	0.900	AH5	14
0.191	0.247	0.939	0.142	0.902	AH6	15
0.253	0.206	0.285	0.936	0.883	AI1	16
0.301	0.281	0.208	0.910	0.848	AI2	17
0.121	0.244	0.411	0.845	0.733	AI3	18
0.277	0.243	0.191	0.890	0.815	AI4	19
0.218	0.303	0.336	0.880	0.770	AI5	20

نتیجه‌ای که از جدول ۳ به دست می‌آید این است که: بعد آموزشی و پژوهشی دارای دو مؤلفه (آموزشی و پژوهشی) است که شامل ۱۱ سؤال می‌شود. بیشترین بارعاملی ۰/۹۲۴ مربوط به سؤال ۶ و ۷ و کمترین بارعاملی ۰/۸۰۴ مربوط به سؤال ۵ است. بارعاملی اول مربوط به مؤلفه (پژوهشی) است که شامل سؤال‌های ۶ تا ۱۱ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۲۴ به سؤال‌های ۶ و ۷ و کمترین بارعاملی ۰/۸۷۵ به سؤال ۸ مربوط می‌شود. بارعاملی دوم مربوط به مؤلفه (آموزشی) است که شامل سؤال‌های ۱ تا ۵ می‌باشد و در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۱۱ به سؤال ۲ و کمترین بارعاملی ۰/۸۰۴ به سؤال ۵ مربوط می‌شود.

نتیجه ای که از جدول ۴ به دست می‌آید این است که بعد ساختاری و تشکیلاتی دارای سه مؤلفه (ساختاری، چشم‌انداز، مأموریت و استراتژی و مدیریت و رهبری) است که شامل ۲۱ سؤال می‌شود. بارعاملی اول مربوط به مؤلفه (ساختاری) است که شامل سؤال‌های ۱ تا ۵ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۴۵ به سؤال‌های ۵ و کمترین بارعاملی ۰/۸۶۵ به سؤال ۳ مربوط می‌شود. بارعاملی دوم مربوط به مؤلفه (چشم‌انداز، مأموریت و استراتژی) است که شامل سؤال‌های ۶ تا ۱۲ است. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۲۶ به سؤال‌های ۱۱ و کمترین بارعاملی ۰/۷۴۹ به سؤال ۱۲ مربوط می‌شود. بارعاملی سوم مربوط به مؤلفه (مدیریت و رهبری) است که شامل سؤال‌های ۱۳ تا ۲۱ است و در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۸۳۰ به سؤال‌های ۱۸ و کمترین بارعاملی ۰/۷۳۶ به سؤال ۱۳ مربوط می‌شود.

بیشترین بارعاملی ۰/۹۶۴ به سؤال‌های ۲ و کمترین بارعاملی ۰/۹۳۴ به سؤال ۳ مربوط می‌شود. بارعاملی دوم مربوط به مؤلفه مالی است که شامل سؤال‌های ۵ تا ۱۰ است. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۸۶۳ به سؤال‌های ۸ و کمترین بارعاملی ۰/۷۱۳ به سؤال ۹ مربوط می‌شود. بارعاملی سوم مربوط به مؤلفه امکانات و تجهیزات است که شامل سؤال‌های ۱۱ تا ۱۵ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۸۹۱ به سؤال‌های ۱۴ و کمترین بارعاملی ۰/۷۱۵ به سؤال ۱۵ مربوط می‌شود. بارعاملی چهارم مربوط به مؤلفه قراردادهای پژوهشی است که شامل سؤال‌های ۱۶ تا ۲۰ است. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۸۶۹ به سؤال‌های ۱۸ و کمترین بارعاملی ۰/۸۳۰ به سؤال ۱۷ مربوط می‌شود.

جدول ۷: نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بارعاملی برای مؤلفه‌های بعد اقتصادی و مالی

Table 7: Exploratory factor test results and factor load determination for economic and financial dimension components

Fourth load factor	Third load factor	Secondary load factor	First load factor	Subscription ratio	Question code	No
0.959	0.126	0.203	0.097	0.923	AL1	1
0.964	0.124	0.246	0.126	0.929	AL2	2
0.936	0.120	0.198	0.181	0.873	AL3	3
0.954	0.093	0.163	0.177	0.913	AL4	4
0.337	0.841	0.169	0.204	0.811	AM1	5
0.202	0.810	0.150	0.224	0.781	AM2	6
0.208	0.856	0.082	0.226	0.855	AM3	7
0.280	0.863	0.086	0.193	0.883	AM4	8
0.156	0.713	0.098	0.173	0.804	AM5	9
0.243	0.743	0.085	0.189	0.845	AM6	10
0.260	0.297	0.861	0.208	0.712	AN1	11
0.152	0.276	0.815	0.032	0.754	AN2	12
0.170	0.254	0.879	0.251	0.739	AN3	13
0.165	0.314	0.891	0.170	0.741	AN4	14
0.254	0.233	0.715	0.228	0.722	AN5	15
0.272	0.215	0.254	0.849	0.728	AO1	16
0.272	0.240	0.259	0.830	0.759	AO2	17
0.211	0.195	0.388	0.869	0.704	AO3	18
0.262	0.212	0.342	0.853	0.694	AO4	19
0.246	0.188	0.503	0.867	0.721	AO5	20

جدول ۸: نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بارعاملی برای مؤلفه‌های بعد فناوری اطلاعات و ارتباطات

Table 8: Exploratory factor analysis and factor load determination for information and communication technology factors

Third load factor	Secondary load factor	First load factor	Subscription ratio	Question code	No
0.175	0.216	0.874	0.774	AP3	1
0.235	0.231	0.907	0.822	AP4	2
0.236	0.227	0.777	0.593	AP5	3
0.205	0.260	0.854	0.272	AP6	4
0.187	0.245	0.926	0.863	AP7	5
0.390	0.852	0.262	0.734	AQ2	6
0.110	0.873	0.312	0.781	AQ3	7
0.201	0.855	0.168	0.757	AQ4	8
0.158	0.861	0.317	0.737	AQ5	9
0.158	0.867	0.175	0.781	AQ6	10
0.942	0.196	0.214	0.888	AR2	11
0.936	0.189	0.216	0.874	AR3	12
0.953	0.188	0.224	0.908	AR4	13
0.921	0.216	0.224	0.846	AR5	14

نتیجه‌ای که از جدول ۵ حاصل می‌شود این است که بعد منابع انسانی دارای چهار مؤلفه (اساتید، کارکنان، دانشجویان و دانش‌آموختگان) است که شامل ۲۰ سؤال می‌شود. بیشترین بارعاملی ۰/۹۵۰ مربوط به سؤال ۷ و کمترین بارعاملی ۰/۸۴۵ مربوط به سؤال ۱۸ می‌باشد. بارعاملی اول مربوط به مؤلفه استادان است که شامل سؤال‌های ۱ تا ۵ است. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۰۷ به سؤال‌های ۲ و کمترین بارعاملی ۰/۸۶۷ به سؤال ۳ مربوط می‌شود. بارعاملی دوم مربوط به مؤلفه کارکنان است که شامل سؤال‌های ۶ تا ۹ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۵۰ به سؤال‌های ۷ و کمترین بارعاملی ۰/۸۸۴ به سؤال ۹ مربوط می‌شود. بارعاملی سوم مربوط به مؤلفه دانشجویان است که شامل سؤال‌های ۱۰ تا ۱۵ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۳۹ به سؤال‌های ۱۵ و کمترین بارعاملی ۰/۸۸۵ به سؤال ۱۱ مربوط می‌شود. بارعاملی چهارم مربوط به مؤلفه دانش‌آموختگان است که شامل سؤال‌های ۱۶ تا ۲۰ است. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۳۶ به سؤال‌های ۱۶ و کمترین بارعاملی ۰/۸۴۵ به سؤال ۱۸ مربوط می‌شود.

جدول ۶: نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بارعاملی برای مؤلفه‌های بعد فرهنگی و اجتماعی

Table 6: The results of exploratory factor analysis and determining load factors for cultural and social dimension components

Secondary load factor	First load factor	Subscription ratio	Question code	No
0.296	0.920	0.846	AJ1	۱
0.285	0.867	0.755	AJ2	۲
0.275	0.834	0.692	AJ3	۳
0.317	0.910	0.821	AJ4	۴
0.195	0.922	0.868	AJ5	۵
0.926	0.289	0.862	AK1	۶
0.870	0.221	0.772	AK2	۷
0.883	0.331	0.768	AK3	۸
0.863	0.248	0.743	AK4	۹

نتیجه‌ای که از جدول ۶ به دست می‌آید این است که بعد فرهنگی و اجتماعی دارای دو مؤلفه فرهنگی و اجتماعی است که شامل ۹ سؤال می‌شود. بیشترین بارعاملی ۰/۹۲۶ مربوط به سؤال ۶ و کمترین بارعاملی ۰/۸۳۴ مربوط به سؤال ۳ می‌باشد. بارعاملی اول مربوط به مؤلفه فرهنگی است که شامل سؤال‌های ۱ تا ۵ است. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۲۲ به سؤال‌های ۵ و کمترین بارعاملی ۰/۸۳۴ به سؤال ۳ مربوط می‌شود. بارعاملی دوم مربوط به مؤلفه اجتماعی است که شامل سؤال‌های ۶ تا ۹ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۲۶ به سؤال‌های ۶ و کمترین بارعاملی ۰/۸۶۳ به سؤال ۹ مربوط می‌شود.

نتیجه‌ای که از جدول ۷ حاصل می‌شود این است که بعد اقتصادی و مالی دارای چهار مؤلفه اقتصادی، مالی، امکانات و تجهیزات و قراردادهای پژوهشی است که شامل ۲۰ سؤال می‌شود. بیشترین بارعاملی ۰/۹۶۴ مربوط به سؤال ۲ و کمترین بارعاملی ۰/۷۱۳ مربوط به سؤال ۹ است. بارعاملی اول مربوط به مؤلفه اقتصادی است که شامل سؤال‌های ۱ تا ۴ می‌باشد. در این مؤلفه

تسهیلات دولت، فرهنگ کارآفرینانه، چشم انداز مشترک، منابع انسانی، استقلال مالی و رهبری اشاره کرده‌اند، در یک راستا قرار دارد. از دیگر یافته‌های پژوهش حاضر این است که تأثیر همه ابعاد و مؤلفه‌ها بر دانشگاه کارآفرین تأیید شد و بعد ساختاری و تشکیلاتی دارای بیشترین تأثیر و بعد فرهنگی و اجتماعی دارای کمترین تأثیر است. در بعد آموزشی و پژوهشی، مؤلفه پژوهشی دارای تأثیر بیشتر و مؤلفه آموزشی دارای تأثیر کمتر است و در نتیجه لازم است مدیران و مسئولان دانشگاه، از کارآفرینان موفق و باتجربه برای حضور در دانشگاه دعوت به عمل آورند تا بتوانند تجربیات خود را در اختیار دانشجویان قرار دهند. همچنین اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز صنعتی و پژوهشی برای دانشجویان برگزار نمایند. در بعد ساختاری و تشکیلاتی، مؤلفه مدیریت و رهبری دارای تأثیر بیشتر و مؤلفه ساختاری دارای تأثیر کمتر بوده و در نتیجه لازم است مدیران دانشگاه از اساتید و دانشجویان ریسک پذیر، خلاق و نوآور حمایت نمایند. همچنین لازم است از کارآفرینان به‌عنوان استاد تجربی در دانشگاه استفاده گردد.

در بعد منابع انسانی، مؤلفه دانش‌آموختگان دارای تأثیر بیشتر و مؤلفه اساتدان دارای تأثیر کمتر است؛ در نتیجه لازم است دوره‌های آموزشی به منظور ارتقای توانمندی‌ها و مهارت‌های کارآفرینانه اساتدان برگزار نمایند؛ برنامه‌ریزی لازم توسط دانشگاه برای حضور دانشجویان در صنایع موفق انجام گیرد؛ همچنین انگیزه و علاقه لازم را در دانشجویان برای انجام فعالیتهای پژوهشی و کارگاهی ایجاد نمایند.

در بعد فرهنگی و اجتماعی، مؤلفه فرهنگی دارای تأثیر بیشتر و مؤلفه اجتماعی دارای تأثیر کمتر است و در نتیجه می‌بایست، مسئولان دانشگاه فرهنگ خلاقیت و نوآوری را در دانشگاه گسترش دهند. همچنین اساتدان و دانشجویان را به کسب مهارت‌های لازم در زمینه کارآفرینی تشویق نمایند. در خصوص مؤلفه اجتماعی نیز لازم است دانشگاه با مؤسسات تحقیقاتی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دیگر جهت رسیدن به اهداف دانشگاه کارآفرین تعامل و همکاری داشته باشد.

در بعد اقتصادی و مالی، مؤلفه قراردادهای پژوهشی دارای تأثیر بیشتر و مؤلفه اقتصادی دارای تأثیر کمتر است. نتیجه این که می‌بایست تسهیلات لازم برای حمایت از فعالیت‌های کارآفرینی اساتید و دانشجویان فراهم گردد. همچنین نرم‌افزارهای آموزشی مرتبط با کارآفرینی فراهم گردیده و از تکنولوژی‌های جدید آموزشی در کلاس‌های درس استفاده شود.

در بعد فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز، مؤلفه زیرساخت دارای تأثیر بیشتر و مؤلفه شرکت‌ها دارای تأثیر کمتری است. در نتیجه باید دانشگاه در راه‌اندازی شرکت‌های دانش بنیان و پارک‌های علم و فناوری مشارکت داشته باشد. همچنین پژوهشگاه‌های مشترک بین دانشگاه و صنعت جهت رسیدن به اهداف دانشگاه کارآفرین راه‌اندازی شود.

در تبیین این یافته که بعد ساختاری در دانشگاه کارآفرین دارای تأثیر بیشتری است، می‌توان گفت که بعد ساختاری دارای مؤلفه‌های ساختاری، چشم‌انداز، مأموریت و استراتژی و مدیریت و رهبری است که همه این مؤلفه‌ها در کارآفرینی دانشگاه نقش مهمی دارند. به زعم صاحب‌نظران، رهبری قوی در فرایند تغییر دانشگاه از اهمیت بسیاری برخوردار است. چنان‌چه ریاست

نتیجه حاصل از جدول ۸ این است که بعد فناوری اطلاعات و ارتباطات دارای سه مؤلفه زیرساخت، دفترها و مراکز و شرکت‌ها است که شامل ۱۴ سؤال می‌شود. بیشترین بارعاملی ۰/۹۵۳ مربوط به سؤال ۱۳ و کمترین بارعاملی ۰/۷۷۷ مربوط به سؤال ۳ می‌باشد. بارعاملی اول مربوط به مؤلفه زیرساخت است که شامل سؤال‌های ۱ تا ۵ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۲۶ به سؤال‌های ۵ و کمترین بارعاملی ۰/۷۷۷ به سؤال ۳ مربوط می‌شود. بارعاملی دوم مربوط به مؤلفه دفترها و مراکز است که شامل سؤال‌های ۶ تا ۱۰ می‌باشد. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۸۷۳ به سؤال‌های ۷ و کمترین بارعاملی ۰/۸۵۲ به سؤال ۶ مربوط می‌شود. بارعاملی سوم مربوط به مؤلفه (شرکت‌ها) است که سؤال‌های ۱۱ تا ۱۴ را شامل می‌شود. در این مؤلفه بیشترین بارعاملی ۰/۹۵۳ به سؤال‌های ۱۳ و کمترین بارعاملی ۰/۹۲۱ به سؤال ۱۴ مربوط می‌شود.

نتیجه‌گیری

از حدود بیست سال گذشته تاکنون، کارآفرینی به موضوعی اجتماعی-اقتصادی و همچنین تحقیقاتی مهم در جهان تبدیل شده‌است. در دنیای امروز ایجاد مشاغل نوین برای ادامه حیات و پویایی اقتصاد کشورها بسیار ضروری است. یکی از دلایل اهمیت کارآفرینی این است که به افزایش کارایی اقتصادی منجر می‌شود، نوآوری را به بازار کار تولید می‌آورد، مشاغل جدید ایجاد می‌کند و وضعیت اشتغال را بهبود می‌بخشد. از این روست که اکثر فعالان و صاحب‌نظران حوزه اقتصاد اعتقاد دارند که کارآفرینی یا تولید دانش محور راه کار اصلی بقا در اقتصاد جهانی در سال‌های پیش رو است. رشد و توسعه کارآفرینی نیز وابسته به این است که دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، به‌عنوان مهم‌ترین و تأثیرگذارترین نهاد جامعه، در این مسیر گام بردارند و با تربیت کارآفرین، کارآفرینی را توسعه دهند. لذا در این پژوهش به دنبال تبیین ابعاد دانشگاه کارآفرین در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای منطقه ۸ (استان های مازندران، گلستان و سمنان) هستیم.

پژوهش حاضر نشان داد که دانشگاه کارآفرین دارای ابعاد: «آموزشی و پژوهشی»، «ساختاری و تشکیلاتی»، «منابع انسانی»، «فرهنگی و اجتماعی»، «اقتصادی و مالی» و «فناوری اطلاعات و ارتباطات» است. بعد آموزشی و پژوهشی دارای دو مؤلفه (آموزشی و پژوهشی)، بعد ساختاری و تشکیلاتی دارای سه مؤلفه (ساختاری، چشم انداز، مأموریت و استراتژی و مدیریت و رهبری)، بعد منابع انسانی دارای چهار مؤلفه (اساتدان، کارکنان، دانشجویان و دانش‌آموختگان)، بعد فرهنگی و اجتماعی دارای دو مؤلفه (فرهنگی و اجتماعی)، بعد اقتصادی و مالی دارای چهار مؤلفه (اقتصادی، مالی، امکانات و تجهیزات و قراردادهای پژوهشی) و بعد فناوری اطلاعات و ارتباطات دارای سه مؤلفه (زیرساخت، دفترها و مراکز و شرکت‌ها) می‌باشد.

این یافته با نتایج پژوهش‌های صمدی میارکلایی و صمدی میارکلایی (۲۰۱۶)، علی بهایانی (۲۰۱۵)، زالی و همکاران (۲۰۱۳)، کردناهیچ و همکاران (۲۰۱۲)، یوسف و همکاران (۲۰۱۲)، یداللهی و همکاران (۲۰۱۲)، موغلی (۲۰۱۰) و کتی کیدیس و همکاران (۲۰۱۲) که در پژوهش‌های خود به عناصری چون اقتصادی، ساختار سازمانی، سبک مدیریت، آموزش و پژوهش،

[2] Mahdavi Mouzdeh M, Zahedi M. Bank M. Pourmesgari M. [Determination of effective indicators in the entrepreneurship of Iranian public universities and ranking of universities in this perspective]. *Quarterly Journal of Science and Technology Policy*. 2013; 6(1): 81-98. Persian.

[3] Niazi M, Karkonan Nasrabadi M. [Entrepreneur university]. *Journal of Labor and Society*. 2008; 96, 14-23. Persian.

[4] Azizi M, Shafizadeh S. [Entrepreneurial university: Necessity, features and requirements]. *Report of Parliament Research Center*. 2013,11. Persian.

[5] Ebrahimpour S, Ghobadi S, khazaei K. *Third generation university: A step to entrepreneurship*. Paper presented in the National Entrepreneurship Conference and Knowledge Based Business Management; 2012. Persian.

[6] Behzadi N, Razavi S.M, Hoseini S.M. [Designing a conceptual model for entrepreneur university with an enterprise entrepreneurship approach]. *Entrepreneurship Development Journal*. 2014; 7 (4), 697-713. Persian.

[7] Nasrollahi Nia F, Rashid Haji Khajeh Lou S. The university toward new identities. *Collected Works and Selected Articles of the 10th Pioneering Congress of Progress: 2016; 10*. Persian.

[8] Website of Technical and Vocational university, General Directorate of Public Administration.

[9] Khosravi Pour E, AmirNejad G. *Entrepreneurship higher education centers (necessity, challenges)*. Paper presented in the National Conference on Entrepreneurial University (Knowledge-Based Industry): 2013. Persian.

[10] Zainali N. *New approach to the third generation of universities and the place of humanities research in them*. Paper presented in the 3rd Scientific Conference on the Recent Findings of Management Science, Entrepreneurship and Education: 2016. Persian.

[11] Kordnaeij A, Ahmadi P, Ghorbani Z, Niyakan N. [Investigating the characteristics of entrepreneur university in Tarbiat Modares university]. *Journal of Entrepreneurship Development Quarterly*. 2012; 5(3): 47-64. Persian.

[12] Maaref V, Z. *Entrepreneurship education and challenges in Iran*. Paper presented in the National Conference on Entrepreneurship (Knowledge-Based Industry); 2013. Persian.

[13] Aghajani H, Keyvanfar J. *Explaining the features of the third generation university (entrepreneur university) (Experimental sample: Mazandaran university)*. Paper presented in the National Conference on Entrepreneur University (Knowledge-Based Industry): 2013. Persian.

[14] Samadi Miarkolayi H, Aghajani H. [Evaluation of entrepreneurial university indicators in Mazandaran university based on fuzzy method]. *Journal of Entrepreneurship Development Quarterly*. 2014; 24 (7): 369-388. Persian.

[15] Mirikaram F, Rezae R. *University entrepreneur and entrepreneurial university*. Paper presented in the National

دانشگاه مفهوم دانشگاه کارآفرین را نپذیرد؛ امکان تبدیل دانشگاه به یک دانشگاه کارآفرینانه بسیار کم می‌شود. از طرفی مدیریت مشارکتی شامل ایجاد ساختار مدیریتی است که تمام بخش‌های دانشگاه را به رفتارهای مبتکرانه و کارآفرینانه تشویق و ترغیب می‌کند، و دستیابی به اهداف گروهی را نسبت به کسب موفقیت‌های شخصی در اولویت قرار می‌دهد. رئیس دانشگاه با اعتقاد و نگرش مثبت به کارآفرینی و نوآوری و تشویق و ترغیب استادان برای انجام فعالیت‌های کارآفرینانه و همچنین مدیران ارشد با حمایت آشکار و همه جانبه از توسعه کارآفرینی دانشگاه نقش تعیین کننده در دانشگاه کارآفرین دارند. از سویی دیگر مفهوم چشم‌انداز بر اساس تجسم تصویری از آینده است. چشم‌انداز کارآفرینی امکان‌پذیری اکتشاف فرصت‌های تجاری سازی و نوآوری را گسترش می‌دهد و در کارآفرینی دانشگاه نقش مهمی دارد. همچنین ساختارهای سازمانی نقش مهمی در کارآفرینی دانشگاه دارد. دانشگاهی که قصد دارد کارآفرین تربیت کند باید خود سازمانی انعطاف‌پذیر و کارآمد باشد تا بتواند در برابر تغییر و تحولات انعطاف داشته باشد و فرصت‌های موجود در زمینه‌های مختلف را از دست ندهد.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول در امر نگارش و تنظیم کلی مقاله، ویرایش علمی و ادبی، انجام کارهای میدانی، تهیه گزارش، بازخوانی و اصلاح، طبقه بندی و تحلیل آماری داده ها مشارکت داشتند.

نویسنده دوم در امر هدف گذاری، پیشنهاد عنوان مقاله، راهنمایی و هدایت روند تحقیق، کلیه مکاتبات، بررسی علمی، ویرایش علمی، کنترل مدلسازی تحقیق و تایید پرسشنامه مشارکت داشتند.

نویسنده سوم در امر راهنمایی و هدایت روند تحقیق، بررسی علمی، ویرایش علمی، کنترل مدلسازی تحقیق و تایید پرسشنامه مشارکت داشتند.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر که نویسندگان آن از اعضای هیأت علمی گروه مدیریت آموزشی دانشگاه می‌باشند؛ مستخرج از رساله دکتری با موضوع دانشگاه کارآفرین (دانشگاه نسل سوم) می‌باشد. لازم است از همکاران ارزشمند دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای مازندران که در تهیه و تدوین مقاله و استخراج ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه کارآفرین، یاری نمودند و نیز از داوران گرانقدر مقاله و دست‌اندرکاران محترم مجله فناوری آموزش که در جهت رفع اشکالات موجود راهنمایی کردند؛ تشکر و قدردانی نماییم.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.»

منابع و مآخذ

[1] Bozorgzadeh A, Mehrabi H. *A survey on the identification of effective factors in the formation of the entrepreneur university in Iran*. Paper presented in the 4th International Conference on Innovation, Development and Business: 2017. Persian.

معرفی نویسندگان

AUTHOR(S) BIOSKETCHES

علی اصغر الباسی مدیر گروه و مدرس دانشگاه فنی و حرفه‌ای مازندران می‌باشند. ایشان مدرک کارشناسی خود را در رشته دبیر فنی در سال ۱۳۸۱ از دانشگاه شهید رجایی تهران و مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته مدیریت آموزشی در سال ۱۳۸۵ از دانشگاه آزاد اسلامی رودهن گرفتند و در مقطع دکتری نیز در سال ۱۳۹۸ در رشته مدیریت آموزش عالی و به‌عنوان دانشجوی ممتاز، از دانشگاه آزاد اسلامی ساری فارغ التحصیل شدند. ایشان دارای مقالات علمی و پژوهشی متعدد و ترجمه کتاب در حوزه آموزش عالی می‌باشند.

Eiyasi, A. Instructor, Higher Education Management, Technical and Vocational University, Sari, Iran

✉ aa.elyasi@yahoo.com

محمد صالحی دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری می‌باشند. ایشان در مقطع دکتری سال ۱۳۸۲ در رشته مدیریت آموزشی از دانشگاه آزاد اسلامی علوم و تحقیقات تهران فارغ التحصیل شدند. ایشان پژوهشگر برتر و استاد نمونه دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری و

استان مازندران در سال‌های ۱۳۷۹، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۹، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ می‌باشند. همچنین داور طرح‌های پژوهشی و مقالات علمی در دانشگاه‌ها، مراکز آموزشی، نهادها و سازمان‌ها، راهنمایی، مشاوره و داوری پایان‌نامه‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری، تألیف و ترجمه ۱۶ کتاب، اجرای ۲۴ طرح پژوهشی، نظارت بر ۱۲ طرح پژوهشی، ۱۹۷ مقاله چاپ شده در مجلات مختلف، ۱۶۸ مقاله ارائه شده در همایش‌ها و عضو هیأت تحریریه فصلنامه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی ساری، پژوهش‌های برنامه‌ریزی در سی و آموزش‌های چالوس و دانش انتظامی استان ما...

Salehi, M. Associate Professor, Education Management, Islamic Azad University, Sari, Iran

✉ drsalehi@iausari.ac.ir

رضا یوسفی عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری می‌باشند. ایشان مدرک کارشناسی خود را در رشته مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی در سال ۱۳۷۱ و مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته مدیریت آموزشی در سال ۱۳۷۴

از دانشگاه علامه طباطبائی دریافت کردند و مقطع دکتری مدیریت آموزشی خود را در سال ۱۳۸۴ در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به پایان رساندند. برخی فعالیت‌های علمی و پژوهشی ایشان شامل اجرا و نظارت بر طرح‌های و تحقیقات پژوهشی، راهنمایی، مشاوره و داوری تعداد

Conference on Entrepreneurship and Knowledge Based Business Management: 2012. Persian.

[16] Hamidia B, Nabavi H. *Investigating the role of entrepreneur university in knowledge economy*. Paper presented in the 2nd International Management Conference and Social Sciences: 2016: Dubai. Persian.

[17] JannatiFar H, Amede A. *Technology parks and growth centers for the pilot sample of entrepreneur university*. Paper presented in the National Conference on Entrepreneurship and Knowledge Based Business Management: 2012. Persian.

[18] Abedi B, Baradaran M, Khosraviipoor B, Yaghoobi G, Yazdanpanah M. [Developing an entrepreneur university model of agriculture and natural resources from the perspective of agricultural education management]. *Journal of Agricultural Research Management Research Quarterly*. 2017; 40. Persian.

[19] Mahdi R. *The entrepreneur university as a strategic for the management of scientific knowledge of the university*. Paper presented in the 8th National Conference and 2nd International Knowledge Management Conference: 2016; Iran. Persian.

[20] Kouhzadi F, Karimi Y, Aminzade M. *A study on the strategic position of the entrepreneur university in the knowledge management model*. Paper presented in the 3rd International Conference on Modern Research in Management, Economics and Humanities: 2016. Persian.

[21] Mahdi R. [The position of teaching skills at third-generation universities]. *Journal of Teaching Skills*. 2015; 4(14): 103-117. Persian.

[22] Bagheri H, Khani N. *Investigating the factors affecting university Conference entrepreneurship and its impact on society*. Paper presented in the 1st National on Strategic Management Services: 2015: Islamic Azad University, Najaf Abad Branch. Persian.

[23] Peris-Ortiz M, Gómez J.A, Merigó-Lindahl J.M, Rueda-Armengot C. (eds.) *Exploring the Academic and Innovative Dimensions of Entrepreneurship in Higher Education*. Switlerland: Springer; 2017

[24] Vanessa R. Entrepreneurial universities: the role of communities, people and places. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*. 2017; 11(3): 310-315.

[25] Gideon M, Paul J. Reflecting on the role of universities in entrepreneurship education. *Journal of UIIN BLOG*. 2017

[26] Kevin R. McClure. Building the innovative and entrepreneurial university: An institutional case study of administrative academic capitalism. *The Journal of Higher Education*. 2016; 87(4): 516-543.

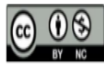
[27]. Davey T, Hannon P, Penaluna A. Entrepreneurship education and the role of universities in entrepreneurship. *Journal of Industry and Higher Education*. 2017; 30(3).

Uosefi, R. Assistant Professor, Education Management, Islamic Azad University, Sari, Iran
✉ ruosefi@yahoo.com

زیادی رساله و پایان نامه دوره کارشناسی تا دکتری، مقالات چاپ شده فراوان در مجلات مختلفی داخلی و خارجی و ... می باشد.

Citation (Vancouver): Elyasi A.A, Salehi M, Uosefi R. [Explain the aspects of entrepreneurial University in Technical and Vocational University Area 8]. *Tech. Edu. J.* 2021; 15(2): 351-364

 <http://dx.doi.org/10.22061/tej.2020.4875.2130>

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.